

FONDSTYRNINGSRAPPORT 2009

År 2009 var ett mycket starkt år – ett återhämtningens år. Fonden hade en positiv avkastning på hela 21,6 procent och fondkapitalet ökade med 31 mdr till 195,7 mdr. Med en aktieandel på drygt 60 procent gynnades fonden av betydande kursuppgångar på världens aktiemarknader.

Första-Fjärde och Sjätte fondstyrelsernas tillgångar utgör statliga medel som i lag avsatts till sådan särskild förvaltning som anges i 9 kap. 8 i regeringsformen. Fondens verksamhet regleras i lagen om allmänna pensionsfonder (LAP). Innebörden av lagen är att fondens medel endast får tas i anspråk av staten för att finansiera den inkomstrelaterade ålderspensionen, om inte riksdagen fattar annat beslut. AP-fonderna är statliga myndigheter. Skillnaden mellan AP-fonderna och andra myndigheter är dock stor. Fonderna är till exempel mer självständiga än de flesta andra myndigheter. Verksamheten är reglerad i lag och fonderna har egna styrelser som bär ansvaret för verksamheten. Fonderna granskas av externa revisorer. Regeringen fastställer årligen fondernas resultat- och balansräkningar. På regeringens uppdrag utvärderas också fonderna varje år. Denna utvärdering resulterar i en skrivelse till riksdagen.

Fjärde AP-fonden är alltså en myndighet och den svenska bolagsstyrningskoden är i många avseenden inte tillämplig för fonden därför att skillnaderna mellan offentlig rätt och associationsrätt är alltför stora. Fondstyrningsrapporten har därför begränsats till de delar som kan anses relevanta för fonden.

STYRELSEN

Fjärde AP-fondens styrelse ska bestå av nio ordinarie ledamöter utan suppleanter. Ledamöterna utses av regeringen, varav två ledamöter efter förslag från arbetsgivarorganisationer och två ledamöter efter förslag från arbetstagarorganisationer. Regeringen utser ordförande och vice ordförande bland de fem ledamöter som inte nominerats av arbetsmarknadens parter.

I slutet av maj meddelade Finansdepartementet att Roger Mörtvik, samhällspolitisk chef på TCO, förordnats som representant för TCO i fondens styrelse. Roger Mörtvik ersatte Sture Nordh som varit ledamot av styrelsen sedan 1999. Samtidigt förordnades Håkan Arnelid, ekonomichef på If Metall, som ny representant för LO. Håkan Arnelid ersatte Stefan Löfven, som lämnade styrelsen efter ett år som ledamot. Ulrik Wehtje, som representerat Svenskt Näringsliv sedan 2004, lämnade i slutet av maj styrelsen på egen begäran. Svenskt Näringsliv nominerade inte någon ny representant, varför en plats i styrelsen är vakant. Övriga styrelseledamöter omvaldes. Dessa är Monica Caneman, ordförande, Lars Frithiof, vice ordförande, Kajsa Lindstahl,

Inga Persson, Ilmar Reepalu och Charlotte Strömberg. Styrelsens förordnande gäller till dess att fondens balans- och resultaträkningar för år 2009 har fastställts. Fondens styrelseledamöter presenteras närmare i årsredovisningen och på fondens hemsida www.ap4.se.

Arvoden till styrelseledamöterna bestäms av regeringen. Helärsersättningen uppgår för styrelsens ordförande till 100 000 kronor, för vice ordförande till 75 000 kronor och för övriga ledamöter till 50 000 kronor vardera.

ARBETSORDNING

Styrelsen ansvarar för fondens organisation och förvaltningen av fondens medel. Styrelsen har fastställt en arbetsordning för sitt arbete samt en instruktion för VD. Dessa grunddokument liksom etiska riktlinjer för de anställda och regler för affärer med finansiella instrument revideras årligen.

STYRELSEARBETET 2009

Under verksamhetsåret har styrelsen haft nio protokollförda sammanträden. Som framgår av tabellen nedan har närvaron varit hög, i genomsnitt 90 procent. Styrelsen genomförde under våren en utvärdering av sitt arbete med hjälp av en extern konsult. VD och tjänstemän i fonden deltar vid styrelsens sammanträden som föredragande och sekreterare. Styrelsen har hittills inte funnit det ändamålsenligt att inrätta permanenta utskott med särskilda arbetsuppgifter inom styrelsen.

Styrelsen har genomgått stora förändringar under 2008 och 2009, med ny ordförande, vice ordförande och flera nya ledamöter. Detta har naturligtvis påverkat arbetssättet. Arbetet har präglats av att knyta an till gamla rutiner och beslut samt att samtidigt ta vara på det nytänkande som kommer med nya ledamöter. Fokus för styrelsearbetet 2009 har varit besluten i den strategiska portföljen. Betydande tid har också lagts på att diskutera ägarfrågor i allmänhet och ersättningsfrågor i noterade bolag i synnerhet. Fondens ägarpolicy reviderades i oktober. Styrelsen har också följt upp slutfasen i det omfattande förändringsarbete som fondens VD, Mats Andersson, påbörjade 2007 i syfte att förbättra fondens aktiva avkastning.

För att ge styrelsen snabbare information skriver VD ett informationsbrev mellan styrelsemötena.

Styrelsen fastställde i december, i enlighet med arbetsordningen, en verksamhetsplan för det kommande året.

FONDLEDNING

Fjärde AP-fondens styrelse har delegerat ansvaret för den löpande förvaltningen till fondens VD. Som stöd för sitt beslutsfattande har VD en ledningsgrupp som under 2009 har bestått av åtta medarbetare. Ledningsgruppen per den 17 februari 2010 presenteras i årsredovisningen och på www.ap4.se.

ERSÄTTNINGAR TILL ANSTÄLLDA

Styrelsen fastställer anställningsvillkoren för VD efter beredning av styrelsens ordförande och vice ordförande. Alla anställda har individuella anställningsavtal. Styrelsen har fastställt en plan för rörlig lön vid fonden. Planen, som omfattar alla anställda med mer än sex månaders anställning, utom VD och ledande befattningshavare, kan maximalt ge två extra månadslöner i utfall i enlighet med Regeringens nya riktlinjer för anställningsvillkor för ledande befattningshavare i AP-fonderna. För att rörlig ersättning ska kunna utgå krävs att fonden redovisar en positiv totalavkastning och att fondens marknadsvärderade resultat inklusive kostnader är av sådan storlek att kostnaderna för det rörliga lönesystemet kan bäras utan att fonden redovisar förlust. Dessutom krävs att vissa på förhand uppställda avkastningsrelaterade mål uppnås.

Uppgifter om ersättningsnivåer för VD, ledningsgrupp och övriga anställda samt utfall av rörlig lön under år 2009 beskrivs utförligt i not 5 i årsredovisningen.

REVISION

Fjärde AP-fondens revisorer utses av regeringen. Nu gällande förordnande för 2009 delas av Anna Peyron och Lars Bonnevier, Ernst & Young AB. Uppdraget gäller intill dess att fondens resultat- och balansräkningar fastställts för 2009 och innebär även ett särskilt förordnande för Ernst & Young AB att samordna revisionen av AP-fonderna.

Revisorerna avger en revisionsberättelse över sin granskning. De rapporterar direkt till styrelsen, dels genom en skriftlig revisionsrapport dels genom muntlig föredragning. Revisorerna deltar vid minst ett styrelsemöte per år. Revisorerna rapporterar årligen även muntligen till Finansdepartementet.

INTERN KONTROLL

Fondens styrelse upprättar årligen en riskhanteringsplan i enlighet med god sed på finansmarknaden och LAP. Planen ska säkerställa en väl fungerande intern kontroll av risker, att ansvaret för enheten affärs- och riskkontroll – som har en självständig ställning – är klart fastställt och att det med detta ansvar följer erforderliga befogenheter.

Affärs- och riskkontroll är en av affärsverksamheten och administrationen oberoende enhet direkt underställd VD som rapporterar direkt till styrelsen om så erfordras. Ledningen ska, enligt planen, vara medveten om olika risker och hur de hanteras. Den ska också se till att rutiner fastställts för att säkerställa att fonden efterlever de lagar som styr fondens verksamhet och de beslut som fattats av styrelsen och VD.

Avrapportering till styrelsen sker muntligen och skriftligen av affärs- och riskkontroll vid varje styrelsemöte. Styrelsen bedömer att rapporteringen och frekvensen av densamma väl täcker behovet för styrelsens vidkommande.

ÖVRIGA UPPLYSNINGAR

Under avsnittet Risker i årsredovisningen ges en mer detaljerad bild av olika finansiella och operativa risker. De principiella styrelsedokument som omnämns i denna fondstyrningsrapport är offentlig handling och finns tillgängliga på fondens hemsida www.ap4.se.

STYRELSENS SAMMANTRÄDEN 2009

	17 feb	20 apr	5 juni	25 juni per capsulam	24 aug	7 okt extr	22 okt	25 nov	21 dec per capsulam
Monica Caneman, ordförande	X	X	X	X	X		X	X	X
Lars Frithiof, vice ordförande	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Inga Persson	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Ilmar Reepalu		X	X		X	X	X	X	X
Kajsa Lindståhl	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Charlotte Strömberg	X	X	X	X	X	X	X		X
Håkan Arnelid			X		X	X	X	X	X
Roger Mörtvik			X	X	X	X	X	X	X
Stefan Löfven	X	X							
Ulrik Wehtje	X	X							
Sture Nordh	X	X							

Stefan Löfven, Ulrik Wehtje och Sture Nordh lämnade styrelsen under året och ersattes av Håkan Arnelid och Roger Mörtvik.